

Diş Hekimliği Öğrencilerinin Restoratif Diş Tedavisi Preklinik Uygulama Dersine Bakış Açıkları ve Stres Seviyelerinin Değerlendirilmesi

Evaluation of Dentistry Students' Stress Levels and Perspectives on Restorative Dental Treatment Preclinical Practice Course

Musa ACARTÜRK

ÖZ

Amaç: Bu çalışma, Çankırı Karatekin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi ikinci sınıf preklinik diş hekimliği öğrencilerinin, restoratif diş tedavisi uygulama dersine olan bakış açılarını ve stres düzeylerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Çalışmaya, Türkiye'deki bir devlet üniversitesine ait diş hekimliği fakültesinin ikinci sınıfında öğrenim görmüş olan 61 preklinik diş hekimliği öğrencisi dahil edildi. Preklinik öğrencilerine 2021-2022 eğitim öğretim yılı Bahar dönemi sonrasında (03 Ekim-07 Ekim 2022), restoratif diş tedavisi uygulama dersine olan bakış açılarını ve stres düzeylerini değerlendirmeye yönelik 10 sorudan oluşan bir anket formu uygulandı. Anket sorularını cevaplarırken öğrencilerin rahat olabilmeleri için ad-soyad bilgisi istenmedi. Çalışma verilerinin değerlendirilmesi için frekans analizi ve ki-kare testi yapıldı. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak belirlendi.

Bulgular: Dönem II öğrencilerinden 29'u kız, 32'si erkek olmak üzere toplam altmış bir öğrenci çalışmaya katılmıştır. Öğrencilerin çalışmaya katılım oranı %100 olarak tespit edilmiştir. Preklinik öğrencilerinin çoğunluğu (%52,46) restoratif diş tedavisi uygulama dersleri sırasında stres yaşadıklarını vurgulamıştır. Öğrenciler; ders sürelerini, eğitmenlerinden aldıkları geri dönüşleri, derste edindikleri bilgi düzeylerini, klinik bilgi ve becerilerinin artmasında eğitmenlerinin rolünü yeterli bulduklarını bildirmişlerdir.

Sonuç: Bu çalışma, Türkiye'deki restoratif diş tedavisi preklinik eğitimini değerlendirmeye yönelik yürütülen bir çalışmadır. Derslerin daha verimli hale getirilebilmesi için öğrencilerin dersler hakkındaki görüşleri değerlendirilmeli ve bu doğrultuda gerekli güncellemeler yapılmalıdır. Gelecekte, daha fazla sayıda diş hekimliği fakültesinin dahil edilerek yapılacak kapsamlı çalışmaların faydalı olacağını düşünmekteyiz.

Anahtar Sözcükler: Eğitim, Preklinik öğrencileri, Restoratif diş tedavisi

ABSTRACT

Aim: This study aims to evaluate the perspectives and stress levels of the second year preclinical dentistry students of Çankırı Karatekin University Faculty of Dentistry about the restorative dental treatment practice course.

Method: The study included 61 preclinical dentistry students who were in the second year of the faculty of dentistry of a state university in Turkey. After the spring semester of the 2021-2022 academic year (October 03-October 07, 2022), a questionnaire consisting of 10

Acartürk M., (2023). Diş hekimliği öğrencilerinin restoratif diş tedavisi preklinik uygulama dersine bakış açıları ve stres seviyelerinin değerlendirilmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 13(2), 219-224. <https://doi.org/10.5961/higheredusci.1216054>

Musa ACARTÜRK (✉)

ORCID ID: 0000-0002-7386-805X

Çankırı Karatekin Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Restoratif Diş Tedavisi Anabilim Dalı, Çankırı, Türkiye
Çankırı Karatekin University, Faculty of Dentistry, Department of Restorative Dentistry, Çankırı, Türkiye
m.acarturk@outlook.com

Geliş Tarihi/Received : 07.12.2022

Kabul Tarihi/Accepted : 25.07.2023

Bu eser "Creative Commons Atıf-GayriTicari-4.0 Uluslararası Lisansı" ile lisanslanmıştır.

questions was applied to preclinical students to evaluate their perspectives on the restorative dental treatment practice course and their stress levels. In order for the students to be comfortable while answering the survey questions, name and surname information was not requested. Frequency analysis and chi-square test were performed to evaluate the study data. Significance level was determined as $p < 0.05$.

Results: A total of sixty-one students, 29 of whom were female and 32 of whom were boys, participated in the study. The participation rate of the students in the study was determined as 100%. The majority of preclinical students (52.46%) emphasized that they experienced stress during restorative dental treatment practice courses. Students reported that they are happy with the duration of the course, the feedback they received from their trainers, the level of knowledge they gained in the course, the role of their trainers in increasing their clinical knowledge and skills.

Conclusion: This study is a study conducted to evaluate restorative dental treatment preclinical education in Turkey. In order to make the lessons more productive, the students' views on the lessons should be evaluated and necessary updates should be made accordingly. We think that in the future, comprehensive studies involving more dental faculties will be beneficial.

Keywords: Education, Preclinical students, Restorative dental treatment

GİRİŞ

İnsan sağlığı üzerinde etkin bir şekilde rol alan meslek gruplarından biri olan diş hekimliği mesleği, ilgilendiği alan hasebiyle teorik ve pratik olarak belirli bir yetkinliğe sahip kişiler tarafından icra edilmelidir. Bu doğrultuda, diş hekimliği öğrencileri kapsamlı bir müfredat dahilinde lisans eğitimine tabi tutulmaktadır. Hem teorik hem de pratik alanda yetiştirilen diş hekimliği öğrencileri, eğitimlerini başarıyla tamamlamaları hâlinde diş hekimi unvanı almaya hak kazanmaktadır (Çulhaoğlu ve ark., 2021; Whitehouse, 1996).

Diş hekimliği eğitimi, başta temel tıp dersleri ve diş hekimliği alan dersleri olmak üzere farklı bölümlerden derslerin bir araya gelmesi sonucu oluşmaktadır. Alan dersleri; Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi, Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi, Çocuk Diş Hekimliği, Endodonti, Ortodonti, Periodontoloji, Protetik Diş Tedavisi ve Restoratif Diş Tedavisi olarak sekiz anabilim dalı üzerinden verilmektedir. Her bölümün kendisine ait teorik ve uygulamalı eğitim müfredatı bulunmaktadır (Tababet ve Şua-batı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun, 2011; Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği, 2014).

Restoratif diş tedavisi, kaybedilen dental estetiğin ve çiğneme fonksiyonunun bireylere yeniden kazandırılmasına yardımcı olan bir diş hekimliği bölümüdür (Elmacı & Tunçdemir, 2020; Kütük ve ark., 2014). Bu bölümün dersleri genel olarak diş hekimliği eğitiminin ikinci sınıfında başlamaktadır. Hem teorik hem de prelinik uygulamalar eşliğinde verilen dersler yardımıyla, diş hekimliği öğrencilerinin restoratif işlemler üzerinde belirli bir yetkinliğe ulaşmaları hedeflenmektedir (Seijo et al., 2013; Topkara ve ark., 2018). Prelinik uygulama derslerinde, öğrencilerin el becerilerinin geliştirilmesi amacıyla simülâtör kafa maketleri üzerinde plastik dişler ve çekilmiş insan dişleri kullanılarak farklı pratik uygulamalar yaptırılmaktadır. Bu uygulamalar; dişlerde kavite açılması, diş çürüklerinin temizlenmesi, kaide materyallerinin uygulanması ve dişlerin restorasyonlarının tamamlanması olarak ifade edilebilmektedir (Akaltan, 2019).

Genel itibarıyla diş hekimliği, son derece dikkat gerektiren stresli bir meslek grubudur (Dörter ve ark., 2010). Bahse konu olan

stres durumu sadece diş hekimlerinde değil, aynı zamanda diş hekimliği öğrencilerinde de vuku bulmaktadır (Thornton et al., 2010). Eğitim sürecinde diş hekimliği öğrencilerinin karşılaştığı olumsuz yönde etkilemekte ve anksiyete, depresyon, obsesif-kompulsif bozukluk gibi farklı psikolojik sorunlara da sebebiyet verebilmektedir (Freeman, 1985; Grandy et al., 1988; Musser & Lloyd, 1985).

Çalışmamız, Türkiye'deki bir devlet üniversitesi bünyesinde bulunan diş hekimliği fakültesinin ikinci sınıfında öğrenim görmüş olan prelinik diş hekimliği öğrencilerinin, restoratif diş tedavisi uygulama dersine olan bakış açılarını ve stres durumlarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Çalışmanın H0 hipotezleri aşağıdaki gibidir;

H0.1: Prelinik diş hekimliği öğrencilerinin cinsiyetleri ile stres düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

H0.2: Prelinik diş hekimliği öğrencilerinin baskın olarak kullandıkları elleri ile stres düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

YÖNTEM

Çalışmamız, Helsinki Deklerasyonu Bildirgesi'ne uygun olarak yapılmış olup Çankırı Karatekin Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığı'ndan gerekli izin (28/09/2022, Toplantı No: 27) alındı. Çalışma, 03 Ekim-07 Ekim 2022 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Çalışmamız hazırlanırken Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'ne uyulmuş olup öğrencilerden "Bilgilendirilmiş olur" alındı. Çalışmaya, 2021-2022 eğitim öğretim yılı Güz ve Bahar döneminde Çankırı Karatekin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'nin ikinci sınıfında öğrenim görmüş ve restoratif diş tedavisi uygulama dersini almış olan 61 prelinik diş hekimliği öğrencisi dahil edildi. Dersi almış olan öğrencilerin tamamı çalışmaya katılım sağladı. Öğrencilere, 10 sorudan oluşan bir anket formu yöneltildi. Anket soruları, Sukotjo ve ark. (2008) tarafından geliştirilen, Dikbaş ve ark. (2016) tarafından çevirisi yapılan anket sorularının modifiye edilmesi sonucu oluşturuldu. İlk iki soru öğrencilerin cinsiyetini ve uygulamalar sırasında baskın olarak kullandıkları ellerini sorgulamaktadır. Diğer sekiz

soru ise öğrencilerin restoratif diş tedavisi uygulama derslerinde yaşamış oldukları stres durumlarını, dersin yeterlilik düzeyi hakkındaki tutumlarını ve klinik uygulamalar için kendilerini ne kadar hazır hissettiklerini sorgulamaktadır. Öğrencilere yöneltilen; sorular, şıkları ve cevaplanma oranları Tablo 1’de belirtildi. Preklinik öğrencilerine; çalışmanın amacı, çalışmadan istedikleri zaman çıkabilme imkânlarının olduğu ve çalışmaya katılımın tamamen gönüllülük esasına dayandığı bilgisi verildi. Soruları cevaplarırken öğrencilerin kendilerini daha rahat hissedebilmeleri için anket formuna isimlerini yazmamaları gerektiği söylendi.

İstatistiksel Analiz

Çalışma sonucu elde edilen verilerin istatistiksel analizinde IBM-SPSS 25.0 (Statistics for Windows Version 25.0. Armonk, NY: IBM Corp.) paket programı kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesi için frekans analizi ve ki-kare testi yapıldı. Anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak belirlendi. Anket sorularına verilen cevapların dağılımları yüzde olarak hesaplandı (Tablo 1).

BULGULAR

Dönem II öğrencilerinden 29’u (%47,54) kız, 32’si (%52,46) erkek olmak üzere toplam altmış bir öğrenci çalışmaya katılmıştır. Restoratif diş tedavisi uygulama dersini almış olan 61 öğrencinin tamamının (%100) çalışmaya katılım sağladığı tespit edildi. Uygulama derslerinde öğrencilerin %88,52’si sağ elini, %11,48’i sol elini baskın olarak kullanmaktadır.

Preklinik öğrencileri, uygulama dersleri sırasındaki stres düzeyine; stresli değil (%47,54), stresli (%42,62) ve çok stresli (%9,84) şeklinde cevap verdi. Bu soruya ‘çok stresli’ olarak cevap verenlerin tamamının kız öğrenciler olduğu saptandı. Restoratif diş tedavisi uygulama dersleri, erkek öğrencilere (%19,67) oranla kız öğrenciler (%32,79) tarafından daha stresli olarak belirtildi. Cinsiyetler arasında stres düzeyi bakımından anlamlı farklılık bulunmuş ($p<0,05$) ve H0.1 hipotezi reddedilmiştir. Ancak, farklı ellerini (sağ el, sol el) baskın olarak kullanan öğrenciler arasında stres düzeyi bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamış ($p>0,05$) ve H0.2 hipotezi kabul edilmiştir.

Öğrencilerin çoğunluğu (%91,80) uygulama derslerinin süresini yeterli olarak nitelendirirken, uygulama derslerinde yapmış oldukları çalışmalar hakkında eğitimlerinden almış oldukları geri bildirimleri ise; yeterli değil (%1,64), yeterli (%49,18) ve fazlasıyla yeterli (%49,18) olarak tanımlamışlardır.

Preklinik öğrencileri, uygulama derslerinden öğrenmiş oldukları bilgilerin yeterlilik düzeyleri hakkında; yeterli değil (%4,92), yeterli (%52,46) ve fazlasıyla yeterli (%42,62) cevaplarını verirken, aynı zamanda öğrencilerin tamamına yakın bir kısmı (%95,08) uygulamalar sırasında öğrenmiş oldukları bilgilerin, klinik uygulamalara hazırlanmak için yardımcı olduğunu ifade etmiştir. Preklinik eğitimleri doğrultusunda klinikte hasta tedavi etmek için öğrencilerin; %57,38’i kendisini hazır, %13,11’i kendisini fazlasıyla hazır hissederken, %29,51’i ise kendisini hazır hissetmemektedir.

Tablo 1: Dönem II Öğrencilerine Yöneltilen Anket Soruları ve Cevaplanma Durumu

1-Cinsiyetiniz?					
Kadın	29 (%47.54)	Erkek	32 (%52.46)		
2-Uygulamalar sırasında baskın olarak kullandığınız el hangisidir?					
Sağ	54 (%88.52)	Sol	7 (%11.48)		
3-Preklinik dersinde uygulamalar sırasındaki stres düzeyinizi nasıl tanımlarsınız?					
Stresli değil	29 (%47.54)	Stresli	26 (%42.62)	Çok stresli	6 (%9.84)
4-Preklinik dersinin süresini nasıl tanımlarsınız?					
Çok kısa	2 (%3.28)	Yeterli	56 (%91.80)	Çok uzun	3 (%4.92)
5-Preklinik dersindeki yapmış olduğunuz çalışmalarınız hakkında, eğitimcilerinizden almış olduğunuz geri bildirimleri nasıl tanımlarsınız?					
Yeterli değil	1 (%1.64)	Yeterli	30 (%49.18)	Fazlasıyla yeterli	30 (%49.18)
6-Preklinik dersinden öğrenmiş olduğunuz bilgilerin yeterlilik düzeylerini nasıl tanımlarsınız?					
Yeterli değil	3 (%4.92)	Yeterli	32 (%52.46)	Fazlasıyla yeterli	26 (%42.62)
7-Preklinik dersinden öğrenmiş olduğunuz bilgilerin klinik uygulamalara hazırlanmak için yardımcı olduğunu düşünüyor musunuz?					
Evet	58 (%95.08)	Hayır	0 (%0.00)	Emin değilim	3 (%4.92)
8-Preklinik dersinde almış olduğunuz eğitimler neticesinde kendinizi klinikte hasta tedavi etmeye ne kadar hazır hissediyorsunuz?					
Hazır değilim	18 (%29.51)	Hazırım	35 (%57.38)	Fazlasıyla hazırım	8 (%13.11)
9-Klinikte hasta tedavi edebilmek için el beceri düzeyiniz hakkında ne düşünüyorsunuz?					
Yeterli değil	9 (%14.76)	Yeterli	40 (%65.57)	Fazlasıyla yeterli	12 (%19.67)
10-Preklinik uygulamalarındaki klinik bilgi ve becerilerinizin artmasında eğitimcilerinizin rolü nedir?					
Yararlı değil	0 (%0.00)	Yararlı	31 (%50.82)	Fazlasıyla yararlı	30 (%49.18)

Dönem II öğrencilerinin büyük bir kısmı (%85,25) klinikte hasta tedavi edebilmek için el beceri düzeylerinin yeterli veya fazlasıyla yeterli olduğunu düşünmektedir. Bu konuda, kız öğrencilere (%34,43) oranla erkek öğrenciler (%50,82) kendilerini daha yeterli bulmaktadır. El beceri düzeyleri ile cinsiyetler arasında anlamlı farklılık bulunmuş ($p<0,05$), baskın olarak kullanılan el bakımından ise istatistiksel farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Preklinik uygulamadaki bilgi ve becerilerinin artmasında eğitmenlerinin rolü hakkında öğrencilerin; %50,82'si yararlı, %49,18'i ise fazlasıyla yararlı cevabını vermiştir. Sol elini baskın olarak kullanan öğrencilerin tümü (%11,48) "fazlasıyla yararlı" cevabını vermiştir. Eğitmenlerinin katkı düzeylerine verilen cevaplar ile cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmazken ($p>0,05$), sağ veya sol elini kullanılan öğrenciler arasında farklılık bulunmuştur ($p<0,05$).

Restoratif diş tedavisi uygulama dersinde öğrencilerin büyük bir kısmının kendisini stresli hissettiği saptanmıştır. Ayrıca, preklinik öğrencileri; ders sürelerini, eğitmenlerinden aldıkları geri dönüşleri, derste edindikleri bilgi düzeylerini, klinik bilgi ve becerilerinin artmasında eğitmenlerinin rolünü yeterli bulduklarını bildirmişlerdir.

Stres düzeyleri, el beceri düzeyleri ve eğitmenlerinin katkı düzeyleri değişkenlerinin; cinsiyete göre istatistiksel olarak değerlendirilmesi Tablo 2'de, baskın olarak kullanılan ele göre istatistiksel olarak değerlendirilmesi ise Tablo 3'de ifade edilmiştir.

TARTIŞMA

Diş hekimliği eğitimi, teorik ve pratik derslerin birlikte verildiği oldukça dikkat gerektiren zor bir süreçtir. Preklinik eğitimleri ve uygulama sınavları diş hekimliği öğrencilerinde stres oluşumuna neden olmaktadır (Alzahem et al., 2011; Çelik & Tuncer, 2015). Diş hekimliği adaylarının, uygulama derslerine karşı olan tutumlarının ve bu derslerde yaşamış oldukları stres düzeylerinin tespit edilmesi uygulama derslerinin daha verimli bir hâle dönüştürülebilmesi için yarar sağlayacaktır. Bu çalışma, diş hekimliği ikinci sınıf eğitimini tamamlamış preklinik öğrencileri-

nin, restoratif diş tedavisi uygulama dersine olan bakış açılarını ve uygulama derslerinde yaşamış oldukları stres düzeylerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Devlet üniversitesinde okuyan bir grup preklinik diş hekimliği öğrencisinin; %56,1'i sabit protezlerin, %61,4'ü total protezlerin ve %56,1'i hareketli bölümlü protezlerin laboratuvar çalışmalarını stresli bulduklarını belirtmiştir (Dikbaş ve ark., 2016). Sukotjo ve ark. (2007) çalışmasında ise, restoratif diş tedavisi preklinik uygulamaları sırasındaki stres seviyeleri için öğrencilerin; %30,4'ü stresli değil, %49,2'si stresli ve %20,2'si de çok stresli yanıtını vermiştir. Dilbone ve ark. (2018), restoratif diş tedavisi preklinik derslerine olan katılımın artmasıyla öğrencilerin stres düzeylerinde azalma meydana geldiğini belirtmiştir ($p=0,047$). Ayar (2018), restoratif diş tedavisi preklinik derslerinde yapılan; amalgam restorasyon uygulamalarına (%43,0) oranla posterior kompozit restorasyon uygulamalarında (%44,3) öğrencilerin kendilerini daha stresli hissettiklerini bildirmiştir. Literatürle benzer şekilde, çalışmamıza katılan preklinik öğrencilerinin de (%42,62) restoratif diş tedavisi uygulama derslerinde stres yaşadıkları saptanmıştır. Bu konuda, yetiştirilmesi gereken ödevler ve sınıfta kalma kaygısı gibi faktörlerin öğrencilerde strese neden olabileceğini düşünmekteyiz.

Uygulama derslerinin süresi hem diş hekimliği fakülteleri arasında hem de aynı fakültedeki farklı dersler arasında değişiklik gösterebilmektedir. Bu konuda, Topkara ve ark. (2018) kendi fakültelerindeki endodonti uygulama derslerinin süresinin 120 saat olduğunu ve öğrenciler tarafından genel olarak yeterli bulunduğunu ifade etmiştir. Sukotjo ve ark. (2007) ise, restoratif diş tedavisi laboratuvar derslerinin Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ulusal diş hekimliği fakültelerinde ortalama 168 saat olduğunu bildirmiştir. Çalışmamızın sonucunda, öğrencilerin çoğunluğu (%91,80) restoratif diş tedavisi uygulama ders süresinin yeterli olduğunu beyan etti. Bu durum, fakültemizde ikinci sınıflara verilen 224 saatlik restoratif diş tedavisi uygulama eğitimi ile açıklanabilmektedir.

Literatür incelendiğinde, klinik bilgi ve becerilerinin gelişmesinde eğitmenlerinden aldıkları yardımların ve geri bildirimlerin

Tablo 2: Stres Düzeylerinin, El Beceri Düzeylerinin ve Eğitmenlerinin Katkı Düzeylerinin Cinsiyete Göre İstatistiksel Olarak Değerlendirilmesi

		Cinsiyet				Toplam		p	Ki-kare
		Kadın		Erkek		n	%		
		n	%	n	%				
Stres Düzeyleri	Stresli değil	9	14,75	20	32,79	61	100	0,006*	10,203
	Stresli	14	22,95	12	19,67				
	Çok stresli	6	9,84	0	0				
El Beceri Düzeyleri	Yeterli değil	8	13,11	1	1,64	61	100	0,01*	9,253
	Yeterli	14	22,95	26	42,62				
	Fazlasıyla yeterli	7	11,48	5	8,20				
Eğitmenlerin Katkı Düzeyleri	Yararlı değil	0	0	0	0	61	100	0,893	0,018
	Yararlı	15	24,59	16	26,23				
	Fazlasıyla yararlı	14	22,95	16	26,23				

* İstatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Tablo 3: Stres Düzeylerinin, El Beceri Düzeylerinin ve Öğitmenlerinin Katkı Düzeylerinin Baskın Olarak Kullanılan Ele Göre İstatistiksel Olarak Değerlendirilmesi

		Baskın Olarak Kullanılan El				Toplam		p	Ki-kare
		Sağ El		Sol El		n	%		
		n	%	n	%				
Stres Düzeyleri	Stresli değil	25	40,98	4	6,56	61	100	0,628	0,931
	Stresli	23	37,70	3	4,92				
	Çok stresli	6	9,84	0	0				
El Beceri Düzeyleri	Yeterli değil	8	13,11	1	1,64	61	100	0,817	0,405
	Yeterli	36	59,02	4	6,56				
	Fazlasıyla yeterli	10	16,39	2	3,28				
Öğitmenlerin Katkı Düzeyleri	Yararlı değil	0	0	0	0	61	100	0,004*	8,171
	Yararlı	31	50,82	0	0				
	Fazlasıyla yararlı	23	37,70	7	11,48				

*İstatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır.

preklinik öğrencileri tarafından gayet yeterli bulunduğu yapılan çalışmalarda bildirilmektedir (Dikbaş ve ark., 2016; Sukotjo et al., 2008). Literatürle uyumlu olarak, preklinik çalışmaları hakkında aldıkları yorumların yeterli (%49,18) veya fazlasıyla yeterli (%49,18) olduğu ve klinik becerilerinin artmasında öğretmenlerinin katkısının yararlı (%50,82) veya fazlasıyla yararlı (%49,18) olduğu çalışmamıza katılan öğrenciler tarafından ifade edildi. Preklinik öğrencilerinin bu konudaki tutumunun, öğretmenlerinin kendilerine göstermiş olduğu hoşgörü, ilgi, alaka ve destekleyici tavırlarından kaynaklanabileceğini düşünmekteyiz.

Total protez eğitimi alan bir grup preklinik öğrencisi; derslerden almış oldukları eğitimin preklinik uygulamalar için yetersiz olduğunu (%70) ve bu deneyimleri doğrultusunda kendilerini klinikte hasta bakma konusunda hazırlıksız hissettiklerini (%73) belirtmişlerdir (Sukotjo et al., 2008). Restoratif diş tedavisi dersi alan ikinci sınıf diş hekimliği öğrencileri ise derslerden edinmiş oldukları bilgilerin; hem posterior amalgam restorasyonların (%69,6) hem de posterior kompozit restorasyonların (%71,8) preklinik uygulamaları için yeterli olduğunu ifade etmişlerdir (Ayar, 2018). Endodonti preklinik dersindeki uygulamaların yeterliliğinin 1 ile 10 arasında puanlandığı, 5 ve üzeri puanların yeterli olarak kabul edildiği bir çalışmada bu durum için dönem II öğrencileri ortalama 5,76 puan, dönem III öğrencileri ise ortalama 8,92 puan vermişlerdir (Topkara ve ark., 2018). Çalışmamızın sonucunda, Ayar (2018) ve Topkara ve ark. (2018) ile uyumlu olarak preklinik öğrencileri, restoratif diş tedavisi uygulama derslerinde edindikleri bilgileri yeterli (%52,46) veya fazlasıyla yeterli (%42,62) bulduklarını ve öğrencilerin büyük bir kısmı (%57,38) klinikte hasta bakmak için kendisini hazır hissettiğini beyan etti. Preklinik öğrencilerinin farklı görüşlerde bulunması; eğitim aldıkları derslerin içeriklerinin ve öğretmenleri tarafından sağlanan katkı düzeylerinin aynı olmaması ile açıklanabilmektedir.

Dikbaş ve ark. (2016) yapmış oldukları bir çalışmada, hem devlet üniversitesi hem de vakıf üniversitesi preklinik öğrencilerinin çoğunluğu, protetik diş tedavisi kliniğinde hasta tedavi etmek için el becerilerinin yeterli olduğunu ifade etmiştir. Dikbaş ve ark. (2016) ile uyumlu olarak çalışmamıza katılan preklinik öğrencileri, restoratif diş tedavisi uygulama derslerinde öğrenmiş oldukları bilgilerin klinik uygulamalar için faydalı olduğunu düşünmekte ve klinikte hasta tedavisi için el beceri düzeylerini yeterli bulmaktadırlar. Öğrencilerin bu konu hakkındaki görüşlerini, klinik el becerilerinin gelişmesi için öğretmenleri tarafından verilen katkı ve destekler ile açıklamak mümkündür. Ayrıca, el beceri düzeylerinin aldıkları eğitimler doğrultusunda şekillendiği düşünmekteyiz.

Diş hekimliği fakültelerinde verilen eğitimler, dersler arasında olduğu gibi üniversiteler arasında da farklılıklar gösterebilmektedir. Literatür incelendiğinde, protetik diş tedavisi alanında uygulama eğitimi üzerine yapılmış çalışmalar bulunmaktadır (Dikbaş ve ark., 2016; Sukotjo et al., 2008). Bununla birlikte, diş hekimliğindeki diğer alan derslerinin uygulama eğitimlerini değerlendirmeye yönelik çalışmalara da ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmanın kısıtlılığı, sonuçların yalnızca bir diş hekimliği fakültesinde elde edilmesinden dolayı genelleştirilememesidir. Uygulama eğitimlerinin değerlendirilmesinde, daha fazla sayıda diş hekimliği fakültesinin dahil edildiği kapsamlı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

SONUÇ

Bu çalışma, Türkiye'deki restoratif diş tedavisi alanında uygulama eğitimini değerlendirmeye yönelik yürütülen bir çalışmadır. Derslerin daha verimli bir hâle getirilebilmesi için öğrencilere yönelik bu tür çalışmaların yapılması önem arz etmektedir. Uygulama derslerinden elde edilen verimin artırılabilmesi için, daha fazla diş hekimliği fakültesinin katılımı ile yapılacak olan kapsamlı çalışmaların faydalı olacağını düşünmekteyiz.

KAYNAKLAR

- Akaltan, K. F. (2019). Diş hekimliğinde preklinik ve klinik eğitim çeşitliliği. *Selcuk Dental Journal*, 6(5), 37-51.
- Alzahem, A. M., Van der Molen, H. T., Alaujan, A. H., Schmidt, H. G., & Zamakhshary, M. H. (2011). Stress amongst dental students: a systematic review. *Eur J Dent Educ*, 15, 8-18.
- Ayar, M. K. (2018). Dental students' perceptions on preclinical restorative dentistry course: Biruni University case. *Eur Res J*, 4(3), 199-204.
- Çelik, Ç., & Tuncer, D. (2015). Diş hekimliği fakültesi öğrencilerinde strese neden olan faktörlerin değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi*, 25(2), 189-194.
- Çulhaoğlu, A. K., Kılıçarslan, M. A., & Deniz, K. Z. (2021). Diş hekimliğinde uzmanlık sınavının farklı eğitim seviyelerdeki algı ve tercih durumlarının değerlendirilmesi. *Atatürk Üniv Diş Hek Fakültesi Dergisi*, 31(3), 420-426.
- Dikbaş, İ., Kayahan, Z. Ö., & Ünalın, F. (2016). Evaluation of second year dental students' perceptions on preclinical prosthodontic program. *Yeditepe J Dent*, 12(1), 5-12.
- Dilbone, D. A., Feng, X., Su, Y., Xirau-Probert, P., Behar-Horenstein, L. S., & Nascimento, M. M. (2018). Influence of preparatory workshops on dental students' academic performance and stress on their first operative dentistry psychomotor exam. *Journal of dental education*, 82(6), 608-613.
- Dörter, C., Karaduman, I., & Yaman, B. C. (2010). Dişhekimliği öğrencileri arasında dişhekimliği eğitimi stresinin belirlenmesi. *İstanbul Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi Dergisi*, 44(2), 63-74.
- Elmacı, İ., & Tunçdemir, M. T. (2020). Restoratif diş hekimliğinde cam iyonomer simanlar ve yeni gelişmeler. *NEU Dent J*, 2, 69-75.
- Freeman RE. (1985). Dental students as operators: emotional reactions. *Med Educ*, 19(1), 27-33.
- Grandy, T. G., Westerman, G. H., Lupo, J. V., & Combs, C. G. (1988). Stress symptoms among third-year dental students. *J Dent Educ*, 52(2), 245-249.
- Kütük, Z., Gürkan, S., Çakır, F. Y., Ergin, E., & Öztaş, S. (2014). Güncel bir cam iyonomer restoratif sistemin 36 aylık klinik performansının değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Dent J*, 17, 244-255.
- Musser, L. A., & Lloyd, C. (1985). The relationship of marital status and living arrangement to stress among dental students. *J Dent Educ*, 49(8), 573-578.
- Qualtrough, A. J., & Dummer, P. M. (1997). Undergraduate endodontic teaching in the United Kingdom: an update. *Int Endod J*, 30(4), 234-239.
- Seijo, M. O., Ferreira, E. F., Riberio Sobrinho, A. P., Paiva, S. M., & Martins, R. C. (2013). Learning experience in endodontics: Brazilian students' perceptions. *J Dent Educ*, 77(5), 648-655.
- Sukotjo, C., Thammasitboon, K., Howell, H., & Karimbux, N. (2007). The impact of targeted shortened preclinical exercises on student perceptions and outcomes. *Journal of Dental Education*, 71(8), 1070-1079.
- Sukotjo, C., Thammasitboon, K., Howell, H., & Karimbux, N. (2008). Students' perceptions of prosthodontics in a PBL hybrid curriculum. *J Prosthodont*, 17, 495-501.
- Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun. İkinci Fasıl: Diş Tabipleri, Ek Madde 14 (6.4.2011) ve Ek 1.
- Thornton, L. J., Stuart-Buttle, C., Wyszynski, T. C., & Wilson, E. R. (2004). Physical and psychosocial exposures in US dental schools: the need for expanded ergonomics training. *Appl Ergon*, 35(2), 153-157.
- Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği. (03.09.2022) (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/09/20220903-2.htm>)
- Topkara, C., Ağkoç Özceylan, D., Özsezer Demiryürek, E., & Özyürek, T. (2018). Diş hekimliği preklinik öğrencilerinin endodonti eğitimine bakış açılarının değerlendirilmesi: Bir anket çalışması. *Türkiye Klinikleri J Dental Sci*, 24(1), 26-32.
- Whitehouse, N. H. (1996). Establishing a standard training pathway for the dental specialities in the European community – is there a simple way forward? *Int Dent J*, 46, 113-116.